

Raadsinformatiebrief

Aan Raad
Portefeuillehouder Johan Swaans
Onderwerp Gevolgen herverdeling gemeentefonds
Datum 23-02-2021

Kennisnemen van

1. De oorzaken van de aangekondigde korting voor Goirle
2. De initiatieven om de voor Goirle ongunstige effecten te beperken.
3. Het voornemen om nu niet te starten met de strategische discussie over de financiën van de gemeente.

Inleiding

In de raadsinformatiebrief van 4 februari jl. hebben wij uw raad geïnformeerd over de voorlopige uitkomst van de herverdeling van het gemeentefonds voor Goirle. Zonder het voordelige effect van toepassing van het woonplaatsbeginsel is het nadeel voor Goirle berekend op € 87 per inwoner, ofwel ca. € 2.088.000. De verlaging van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt gefaseerd doorgevoerd, met een bedrag van € 15 per inwoner per jaar. Vooralsnog is de korting gemaximeerd op € 60 per inwoner per jaar, in de periode 2023 – 2026.

In deze brief gaan wij dieper in op de oorzaken van de korting en op de te nemen maatregelen.

Verklaring korting voor Goirle

Voor een verklaring van de lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds ten opzichte de huidige verdeling, ontkomen we niet aan inzicht in de techniek van de verdeling van het gemeentefonds. Het verdeelstelsel beoogt globaal aan te sluiten bij de kostenstructuur van gemeenten. De verdeling is objectief en kan daarmee niet worden beïnvloed door een individuele gemeente. Onze werkelijke kostenstructuur is dus niet van invloed op de verdeling. Voor aansluiting bij de globale kostenstructuur wordt gebruik gemaakt van ca. zestig maatstaven. Bijvoorbeeld: aantal inwoners, oppervlakte, woonruimten, ouderen, leerlingen op scholen voor primair en voortgezet onderwijs, uitkeringsgerechtigden, jeugdigen uit arme gezinnen, etc. Aan de maatstaven is een bedrag per eenheid gekoppeld en zo resulteert de algemene uitkering voor een gemeente.

Wij hebben een gespecialiseerd bureau een analyse laten uitvoeren op de oorzaken van de korting. Deze analyse is als bijlage bijgevoegd. Samengevat spelen de volgende effecten:

- In het sociale domein gaan kleine gemeenten er op achteruit en grote gemeenten gaan er op vooruit. In de huidige verdeling wordt onvoldoende rekening gehouden met de hogere kosten die grotere gemeenten maken in het sociale domein.
- Voor het taakveld WMO kregen sommige gemeenten te veel en bovendien bleek de totale omvang van dit taakveld in de verdeling te groot. Macro is € 800 miljoen verschoven naar andere taakvelden, met name naar het taakveld Jeugd (€ 450 miljoen). Omdat Goirle relatief

veel oudere inwoners heeft, werkt de verlaging van de omvang van dit taakveld sterk door in de uitkering.

- Omdat het aandeel jongeren in Goirle relatief laag is, profiteren wij niet van het zwaardere gewicht dat het taakveld Jeugd in de verdeling heeft gekregen. Goirle heeft relatief weinig 'jongeren met een armoederisico'. En dat is in het nieuwe verdeelstelsel een belangrijke maatstaf voor de verdeling. De gemiddelde inkomenspositie in Goirle is blijkbaar goed, wat ook blijkt uit het lage aantal uitkeringsontvangers (26% onder het landelijk gemiddelde).
- Er is sprake van een verschuiving van lokale naar regionale en landelijke centrumfuncties in gemeenten.
- Goirle wordt flink gekort in het taakveld Sport, cultuur en recreatie. Hoewel hier landelijk meer geld naar toe gaat, profiteert Goirle daar niet van omdat wij relatief weinig inwoners hebben en geen historische kern.

Mogelijkheden om de effecten te beperken

Het verdeelstelsel is objectief en wij kunnen de uitkering niet beïnvloeden door ons beleid. Er zijn met deze uitkomsten 159 nadeelgemeenten en 195 gemeenten met een voordeel. De definitieve effecten zijn nog niet bekend. De verdeling is nu nog gebaseerd op gegevens van 2017. Over de verdeling wordt momenteel de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) geconsulteerd en vervolgens in april en mei de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Besluitvorming vindt plaats door het nieuwe kabinet.

Wij hebben al verschillende acties uitgezet:

- Ambtelijk bezoeken we regiodagen van BZK, provincie en VNG. Vanuit Tilburg zijn er directe ambtelijke contacten met BZK, waar de positie van Goirle nadrukkelijk onder de aandacht wordt gebracht.
- Regionaal is een bestuurlijke 'kopgroep' gevormd, die de lobby naar Den Haag coördineert. Hoewel de belangen in die kopgroep verschillen, trekken we samen op onder het motto dat de totale omvang van het gemeentefonds groter moet. In deze kopgroep is nadrukkelijk afgesproken dat we elkaar blijven vasthouden, in het belang van een sterke regio. De burgemeester neemt namens Goirle deel aan deze kopgroep.
- De portefeuillehouders financiën van de kleinere gemeenten in de regio trekken gezamenlijk op en voeden de kopgroep met hun adviezen.
- We analyseren de partijprogramma's voor de verkiezingen van de Tweede Kamer, om zo gericht de verschillende partijen aan te spreken. De fracties uit uw raad kunnen daarin een belangrijke rol spelen.
- Wij beraden ons op verdere aanvullende acties vanuit Goirle.

Strategische discussie in het meerjarenperspectief

In onze meerjarenraming 2022-2024 hebben wij al geanticipeerd op de herverdeling. Wij zijn uitgegaan van een nadeel van € 600.000 in 2022 en vanaf 2023 is rekening gehouden met een structureel nadeel van € 1,2 miljoen. Omdat de herverdeling een jaar is uitgesteld en bovendien meer gefaseerd wordt ingevoerd, ontstaat in de eerste jaren een voordeel ten opzichte van onze meerjarenraming.

Als we de deze herverdeling projecteren op onze meerjarenraming ontstaat het volgende beeld:

	2022	2023	2024	2025	2026
Uitkomst meerjarenraming	-7	-726	-1.024	-1.045	-1.045
Effect herverdeling t.o.v. meerjarenraming (zie RIB 4-2-2021)	716	956	569	236	-124
Nieuwe prognose meerjarenraming	709	230	455	-809	-1.169

Omdat wij in de meerjarenraming 2022 – 2025 al rekening hebben gehouden met een korting van € 600.000 in 2022 en € 1.200.000 vanaf 2023 ontstaat in de eerste jaren een voordeel ten opzichte van de oorspronkelijke meerjarenraming. Daarnaast spelen nog de volgende onzekerheden:

- De herverdeling is nog niet definitief en kan nog mee- of tegenvallen. Wij verwachten dat hierover dit najaar duidelijkheid komt.
- Los van de herverdeling van het gemeentefonds verkeren gemeenten in Nederland in zwaar weer. Onlangs is becijferd dat gemeenten voor uitvoering van de Jeugdwet jaarlijks ca. € 1,7 miljard tekort komen. Daarnaast speelt nog de discussie over de opschalingskorting. De druk op het rijk om gemeenten voldoende middelen te geven voor de taakuitvoering neemt toe. Bij de kabinetsformatie ligt dit op tafel.
- In onze meerjarenraming hebben we rekening gehouden met realisatie van het Mill Hill college in 2023. Als dat een jaar opschuift, ontstaat in de raming een voordeel van € 400.000 in 2023 en 2024.

Vervolg

In de Voorjaarsnota 2022 geven wij een nieuwe prognose van het exploitatieresultaat voor de komende jaren.

Communicatie

Niet van toepassing.

Bijlage: Analyse herverdeeleffect gemeentefonds
